

Шамборовський Г. О.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин
Львівського національного університету імені Івана Франка*

Shamborovskyi G. O.

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of International Economic Relations
Ivan Franko National University of Lviv*

РОЗВИТОК ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ТА АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КРАЇН – ЧЛЕНІВ ЄВРАЗІЙСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО СОЮЗУ

INTEGRATION DEVELOPMENT AND ANALYSIS OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF MEMBER STATES OF THE EURASIAN ECONOMIC UNION

Анотація. У статті досліджено рівні регіональної економічної інтеграції та здійснено аналіз обсягів, динаміки зовнішньої торгівлі і прямих іноземних інвестицій країн – членів Євразійського економічного союзу. Проведено оцінку ефективності ЄАЕС за методикою Гааса-Шміттєра, яка дала змогу встановити, що умови функціонування ЄАЕС мають низький рівень через відсутність інституційної бази. Проаналізовано вплив економічної інтеграції країн – членів ЄАЕС на взаємні експорт та імпорт. Визначено, що Російська Федерація є основним постачальником енергетичних продуктів та автомобілів на цьому ринку; Білорусь значно збільшила експорт харчової продукції до країн-членів у 2010–2015 рр.; Казахстан не змінив структуру зовнішньої торгівлі і продовжує експортувати руди та мінерали. Аналіз обсягів і динаміки взаємних прямих іноземних інвестицій свідчить про низький рівень економічних інтересів між країнами-членами, крім РФ, частка якої у ПП до Білорусі у 2015 р. становила 77%.

Ключові слова: Євразійський економічний союз, Євразійське економічне співтовариство, регіональна економічна інтеграція, глобалізація, прямі іноземні інвестиції, експорт, імпорт.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку світового господарства характеризується двома основними процесами: глобалізацією та регіоналізацією. У науковій літературі є два погляди на співвідношення цих понять. Перший: регіоналізація та глобалізація – антагоністичні процеси, різнонаправлені, однак розвиваються паралельно і домінування кожного з них у сучасній світовій політиці є неправильним і неможливим. Другий: регіоналізація та глобалізація є взаємодоповнюваними і нерозривними процесами, що переходять один в одного. Це пояснюється тим, що асиметричність глобального розвитку є одним із негативних наслідків процесу глобалізації і виражається через нерівномірність розвитку держав і регіонів, що і стає передумовами регіоналізації, за якої поступово зближуються рівні розвитку господарських одиниць в межах певної території та відбуваються процеси економічної інтеграції.

На практиці принципи глобальної лібералізації застосовує Світова організація торгівлі (СОТ), з іншого боку, процеси регіоналізації проходять через такі регіональні об'єднання і союзи, як Європейський Союз (ЄС) Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА), Європейська асоціація вільної торгівлі (ЕФТА), Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН), Трансатлантичне торговельно-інвестиційне партнерство (ТТІП), Транстихоокеанське партнерство (ТТІП), Регіональне всебічне економічне партнерство (РЦП), Економічний союз держав Південної Америки – «Об'єднаний ринок країн Південного конусу» (МЕРКОСУР), Андська співдружність націй (САН або АСН), Євразійський економічний союз (ЄАЕС) (не слід плутати з Євразійським економічним співтовариством (ЄврАзЕС) – організацією, що існувала в 2001–2014 рр.). Деякі з регіональних угод знаходяться на стадії перегово-

рів, наприклад ТТІП, РЦП, інші організації функціонують в повну силу, виконують місію – збільшувати інвестиції і торгівлю між країнами-членами. Втім, слід мати на увазі, що інвестиції і торгівля є лише інструментами, за допомогою яких досягається головна мета – збільшення добробуту громадян. З урахуванням вищевказаного, а також того факту, що питання функціонування ЄАЕС є малодослідженим, виникає необхідність заповнити цю прогалину.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі публікації, присвячені регіоналізації країн у пострадянському просторі, можна поділити на дві течії: 1) переважно розглядають політичні аспекти різноманітних інтеграційних угод на чолі з РФ; 2) присвячені переважно економічним наслідкам цих угод.

Перший напрям, особливо в країнах ЄАЕС, досліджень охоплює широке коло питань концепції «Євразії» [10], ролі Російської Федерації у просуванні «євразійських» союзів [9; 13], спроб класифікувати ЄврАзЕС (сьогодні ЄАЕС) у термінах неофункціоналізму [14]. Зокрема, Галікберов А. та Абдулін А. вважають, що він є одним із «трьох стовпів» євразійської співпраці разом із Конференцією із взаємодії і заходів довіри в Азії (СІСА) та Шанхайської організації співробітництва (СО) [9, с. 120].

Інші науковці зосередили увагу на економічних аспектах євразійської інтеграції. Так, Де Суза, використовуючи модель GTAP CGE, проаналізував режим митного союзу ЄврАзЕС і дійшов висновку, що він є «таким, що призведе до зменшення ВВП країн-учасниць, оскільки негативні наслідки скорочення торгівлі явно переважають будь-які позитивні ефекти від нього» [8, с. 5]. Шумило-Топіола О., оцінюючи угоду про митний союз Російської Федерації, Білорусі та Казахстану від 2010 р., вказує на те, що це швидше проект «верхів» і рішення переважно

Таблиця 1

Хронологія інтеграційних процесів країн – членів ЄАЕС

	ЄврАзЕС	МС	ЄАЕС	СОТ
Вірменія	-	02.01.2015	02.01.2015	03.02.2003
Білорусь	30.05.2001	06.07.2010	01.01.2015	в процесі переговорів
Казахстан	30.05.2001	01.07.2010	01.01.2015	30.11.2015
Киргизька Республіка	30.05.2001	12.08.2015	12.08.2015	20.12.1998
РФ	30.05.2001	01.07.2010	01.01.2015	22.09.2012
Таджикистан	30.05.2001	-	-	02.03.2013

Джерело: складено автором на основі [3; 7]

ґрунтується на особистих амбіціях лідерів країн, а не на економічних інтересах населення [15, с. 21–22].

Мета статті полягає у дослідженні організаційно-правових форм функціонування та впливу регіональної інтеграції на зовнішню торгівлю країн – членів Євразійського економічного союзу.

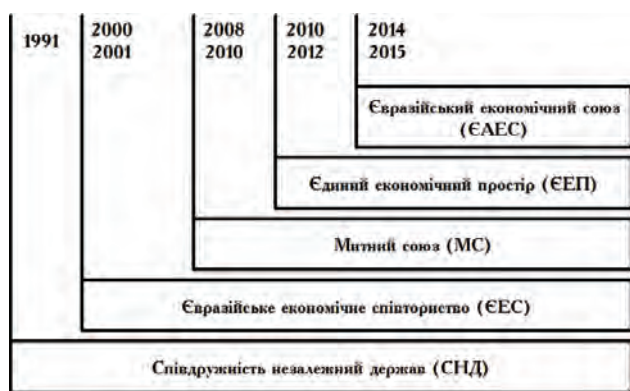
Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно з першоджерелом, «Євразійське економічне співтовариство – це міжнародна економічна організація, створена для ефективного просування в країнах-членах процесу формування Митного союзу і Єдиного економічного простору, а також реалізації цілей і завдань, пов'язаних із поглибленням інтеграції в економічній і гуманітарній сферах» [3, с. 4].

Договір про створення ЄврАзЕС було підписано 10 жовтня 2000 р. в м. Астана, набув чинності 30 травня 2001 р., після ратифікації усіма країнами-членами. Засновниками організації були п'ять держав: Білорусь, Казахстан, Киргизька Республіка, Російська Федерація, а також Таджикистан. Узбекистан перебував у складі в 2006–2008 рр., відтоді призупинивши свою участь.

Україна і Молдова отримали статус спостерігачів при ЄврАзЕС з травня 2002 р., із січня 2003 р. – аналогічний статус отримала Вірменія. Спостерігачами також є Міждержавний авіаційний комітет, Євразійський банк розвитку.

Необхідно зазначити, що ЄврАзЕС став основою для вищих рівнів регіональної інтеграції країн (рис. 1). Так, у 2008 р. Білорусь, Росія і Казахстан ухвалили рішення про створення Митного союзу на основі ЄврАзЕС, який остаточно було сформовано в 2010 р. Цього ж року вступив у дію митний кодекс Митного союзу, яким запроваджено єдиний митний тариф і скасовано низку внутрішніх захисних заходів. 9 грудня 2010 р. три держави-члени заявили про плани створення спільного й узгодженого економічного ринку, включаючи формування наднаціональних органів, однак чинності документи набули з 1 січня 2012 р.

29 травня 2014 р. президенти держав – членів МС та СЕП на засіданні Вищої Євразійської економічної Ради підписали Договір про Євразійський економічний союз (ЄАЕС), що передбачало ще вищий рівень інтеграції. 10 жовтня 2014 р. у Мінську був підписаний договір про вступ Вірменії до ЄАЕС, а 23 грудня 2014 р. у Москві – Договір про приєднання Киргизії до ЄАЕС [7].

Рис. 1. Часові межі та організаційно-економічні форми розвитку економічної інтеграції країн – членів ЄАЕС

Джерело: складено автором на основі [3; 7]

Сьогодні основними країнами – членами ЄАЕС є Білорусь, Казахстан і РФ. Киргизька Республіка і Вірменія активно приймають участь у розвитку інтеграційних процесів у межах Митного союзу та у ЄАЕС, а Таджикистан фактично залишився осторонь (табл. 1).

Слід указати на те, що ЄврАзЕС не було впливовим із точки зору економічної ваги у світі. Так, UNCTAD не включив його у щорічну Доповідь про світові інвестиції [16]. Натомість конкуренти ЄврАзЕС по Євразії, такі як ASEAN, постійно представлені у загальному аналізі у розділі регіональних та міжрегіональних груп (табл. 2).

Таблиця 2

Прямі іноземні інвестиції регіональних груп та об'єднань, 2013–2014 рр.

	2013 р.		2014 р.	
	млрд. дол. США	%	млрд. дол. США	%
APEC	837	57	652	53
G20	894	61	635	52
RCEP	349	24	363	30
TTIP	564	38	350	28
TPP	517	35	345	28
BRICS	294	20	252	21
NAFTA	346	24	169	14
ASEAN	126	9	133	11
MERCOSUR	83	6	73	6

Джерело: складено автором на основі [16]

Із метою оцінки ефективності регіональної інтеграції та інституційної співпраці застосуємо модель Е. Гааса та Ф. Шміттєра [11].

Таблиця 3

Оцінка СНД, ЄАЕС та ЄС на основі моделі Гааса-Шміттєра

	СНД	ЄАЕС	ЄС
Початкові умови			
1. Розмір об'єднання	змішаний	змішаний	змішаний
2. Інтенсивність обміну	високий	високий	високий
3. Плюралізм	низький	низький	високий
4. Залучення еліт	високий	високий	високий
Загальне судження	високий / змішаний	високий / змішаний	високий
Умови в момент створення об'єднання			
5. Цілі урядування	змішаний	змішаний	високий
6. Сила профспілок	змішаний / низький	низький	високий
Загальне судження	низький / змішаний	змішаний / низький	високий
Умови функціонування			
7. Стиль ухвалення рішень	низький	низький	змішаний
8. Інтенсивність обміну	змішаний / низький	змішаний	високий
9. Адаптивність уряду	ні (розбіжність режимів)	низький	високий
Загальне судження	низький	низький	високий

Джерело: складено автором на основі [11; 14]

Згідно з теорією митних союзів, основою для оцінки інтеграційних угод та об'єднань є товарообіг між країнами-учасниками та приплив прямих іноземних інвестицій. Коротко проаналізуємо ці показники по країнах, розглянемо динаміку зовнішньої торгівлі на прикладі Казахстану (табл. 4).

Таблиця 4
Динаміка зовнішньої торгівлі Казахстану, млн. дол. США

	2010				2015			
	РФ	Білорусь	Вірменія	Киргизія	РФ	Білорусь	Вірменія	Киргизія
Імпорт	12244	528	3,2	165,9	9650	446	3,4	168
Експорт	5712	336	7,6	422,7	4278	57,9	0,7	484

Джерело: складено автором на основі [2]

Дані таблиці свідчать про те, що експорт Казахстану до РФ протягом шести років зменшився майже на 3 млрд. дол. США, а російський імпорт – на 1,5 млрд. дол. США. Гірші показники щодо експорту до Білорусі, який у 2015 р. скоротився у шість разів, однак білоруський імпорт зменшився лише на 18%. Основу імпорту з Білорусі становили практично ті ж самі категорії продуктів, що і в 2010 р.: трактори, сільгосптехніка; нафтопродукти; молочна продукція; м'ясо і м'ясні субпродукти; цукор і кондитерські вироби; вироби з м'яса, риби; тютюн, алкоголь.

Падіння обсягів експорту Казахстану до Білорусі позначилося на його структурі, основою якої в 2010 р. були нафта, чорні метали та алюміній. У 2015 р. нафту практично не експортували до Білорусі, основу становили чорні метали та алюміній.

Розглянемо динаміку зовнішньої торгівлі між Казахстаном і Російською Федерацією в 2009–2015 рр. (табл. 5).

Створення Митного союзу в 2010 р. збіглося зі значним зростанням обсягів зовнішньої торгівлі між Казах-

Таблиця 5
Динаміка зовнішньої торгівлі між Казахстаном і Російською Федерацією, млн. дол. США

	Роки						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	6 міс. 2015
Обсяг зовнішньої торгівлі	12443,5	17973,8	22330,6	23096,6	23492,1	18908,4	7543,6
у % до попереднього року	62,2	144,4	124,2	103,4	101,7	79,3	79,3
питома вага, %	17,4	19,2	18,9	17,4	17,9	15,8	19,1
Експорт	3547,0	5714,9	6998,6	6136,9	5806,5	5178,1	2322,9
у % до попереднього року	57,0	161,1	122,5	87,7	94,6	88,1	73,1
питома вага, %	8,2	9,0	8,5	7,3	7,0	6,6	7,5
Імпорт	8896,5	12258,9	15332,0	16959,7	17685,6	13730,3	5220,7
у % до попереднього року	64,6	137,8	125,1	110,6	104,3	76,4	82,5
питома вага, %	31,3	39,1	42,8	38,4	36,2	33,3	32,8

Джерело: складено автором на основі [4]

Таблиця 6
Прямі іноземні інвестиції в Російську Федерацію за країнами-інвесторами, млн. дол. США

	2010	2011	2012	2013	2014	2014 р.	
						Загальна частка, %	місце
Казахстан	1046	1118	769	749	1052	0,19	22
Білорусь	122	79	134	171	415	0,07	30
Таджикистан	7	8	9	22	22	0,00	67
Киргизстан	70	73	70	106	110	0,02	52

Джерело: складено автором на основі [5]

Таблиця 7
Прямі іноземні інвестиції в Казахстан, млн. дол. США

	Роки							2015 р.	
	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Загальна частка, %	Місце
Білорусь	1,3	41,7	85,8	122,5	165,0	202,0	79,5	0,54	15
Киргизстан	2,0	-20,3	4,7	-4,1	-59,5	-26,2	-17,6	-0,12	120
Росія	226,8	951,6	1000,1	1069,5	1299,2	1580,1	565,7	3,81	6
Таджикистан	0,0	0,0	0,1	0,3	0,0	0,2	-0,2	0,00	102

Джерело: складено автором на основі [1]

Таблиця 8
Прямі іноземні інвестиції в Білорусь, млн. дол. США

	2011	2012	2013	2014	2015	2015	
						%	Місце
Казахстан	0,7	1,7	2,3	2,5	2,9	0,43	8
Киргизстан	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,03	26
Росія	155,7	236,6	370,8	577,8	518,3	77,53	1
Таджикистан	0	0	0	0	0	0,00	-

Джерело: складено автором на основі [6]

станом і РФ (144,4% до попереднього року). Обсяги зростали до 2014 р., товарообіг досягнув піку в 2013 р. і становили майже 23,5 млрд. дол. США.

Проте скорочення експорту з Казахстану до РФ почалося відразу в 2011 р., і на кінець 2015 р. його обсяг був 4,3 млрд. дол. США. Імпорт із РФ досяг максимального значення в 2013 р. – 17,6 млрд. дол. США, але вже у 2015 р. зменшився майже вдвічі.

Основу експорту з Казахстану до РФ в 2010 р. становили нафта, руди кольорових і чорних металів, оксид алюмінію, уран тощо. У 2015 р. структура експорту в РФ практично не змінилася.

Цікаво, що основне підприємство, яке отримало максимальні вигоди від Митного союзу – «АвтоВАЗ», який збільшив обсяги імпорту автомобілів до Казахстану в 10 разів (2010–2014 рр.).

Таким чином, загальні дані щодо обсягів і динаміки зовнішньої торгівлі країн – членів ЄАЕС указують на скорочення обсягів торгівлі Казахстану з Росією, Білоруссю і Вірменією, але також спостерігається зростання торгового обороту з Киргизією.

Іншим показником для аналізу рівня співпраці між країнами об'єднання є розмір прямих іноземних інвестицій. Розглянемо цей показник по трьом основним країнам: Російській Федерації (табл. 6), Казахстану (табл. 7) і Білорусі (табл. 8).

За останні 10 років щорічний приплив ПІІ до РФ виріс майже у п'ять разів, з 15 млрд. дол. США в 2004 р. до 69 млрд. дол. США в 2013 р. [11, с. 68]. Однак, як можна з'ясувати з табл. 6, це збільшення не пов'язане напряму з країнами ЄАЕС, адже їхня частка разом взятих у ПІІ в РФ у 2014 р. не перевищувала навіть 0,5%. ПІІ Казахстану в РФ у десятки разів поступаються інвестиціям із Кіпру, Багамських та Бермудських Островів. При цьому варто відзначити, що кількісно інвестиції всіх країн ЄАЕС у РФ за період 2010–2014 рр. зросли.

Що стосується Казахстану, то РФ активно інвестує в економіку країни, однак зараз спостерігається спадна тенденція. Частка решти країн ЄАЕС у сукупних інвестиціях до Казахстану залишається незначною. Разом із тим Білорусі вдалося у сотню разів збільшити їх обсяг.

Через високу централізацію і державний контроль до Білорусі інвестують тільки Австрія, Венесуела, Китай і Литва. У результаті РФ суттєво переважає у ПІІ у білоруську економіку – 77,53% у 2015 р.

Аналіз товарообігу та ПІІ між членами ЄАЕС засвідчує, що Російська Федерація є системоутворюючим еле-

ментом, а лівова частка товарообігу відбувається між Росією, Казахстаном і Білоруссю. Таким чином, країни ще мають подолати значні відмінності, зокрема в розмірі їх економік, розбіжності в національних інтересах, та створити інституційне середовище, налагодити фундамент довіри у своїх відносинах.

Висновки. Євразійське економічне співтовариство, створене в 2000 р., стало основою для подальшого посилення економічної і політичної інтеграції між країнами пострадянського простору у формі Митного союзу (2010 р.), Єдиного економічного простору (2012 р.) і Євразійського економічного союзу (2015 р.). Оцінюючи діяльність Митного союзу і ЄАЕС із точки зору зовнішньоторговельних відносин на основі офіційних статистичних даних, можна зробити низку висновків і визначити, які галузі та підприємства отримали вигоди.

Криза 2014–2015 рр., спричинена падінням цін на нафту та економічними санкціями проти РФ, негативно позначилася на обсягах товарообігу між країнами. Відбулося падіння обсягів зовнішньої торгівлі з усіма країнами – членами ЄАЕС, окрім Киргизії.

Динаміка обсягів імпорту та експорту між Казахстаном і Білоруссю, а також аналіз структури зовнішньої торгівлі свідчать про більшу вигоду Білорусії від членства в ЄАЕС. Найбільші вигоди отримали білоруські виробники харчової продукції, експорт яких до країн-членів суттєво зріс. Основними підприємствами, які отримали вигоду від функціонування ЄАЕС в Росії, стали підприємства автомобілебудування та харчової промисловості, нафтопереробні заводи (зокрема, Казахстан збільшив обсяги імпорту бензину з Росії, споживання якого в країні в кризові періоди зростає).

Основними казахстанськими підприємствами, які отримали вигоди від вступу Казахстану до ЄАЕС, можна вважати підприємства – виробників труб і металургії, деякі підприємства харчової продукції з прикордонних областей Казахстану і великі фермерські господарства, що експортують зерно.

У цілому оцінку наслідків створення і функціонування такого великого інтеграційного союзу, як ЄАЕС, із населенням близько 185 млн. осіб, слід проводити в майбутньому, однак сьогодні очевидно, що українській владі і бізнесу потрібно відповідні форми та інструменти зовнішньоекономічних відносин із країнами-членами, які все далі відходять від принципів лібералізму і схиляються до протекціонізму.

Список використаних джерел:

1. Валовый приток иностранных прямых инвестиций в Республику Казахстан от иностранных прямых инвесторов по странам [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://nationalbank.kz/?docid=680&switch=rus>.
2. ЕАЭС и Таможенный союз: Кому выгодно? – Казахстан 2016 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://kazdata.kz/04/2016-03-eaes-ts-kazakhstan-torgovye-otnosheniya.html>.
3. ЕвразЭС сегодня. 2013 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.evrases.com/i/data/item7621-1.pdf>.
4. Итоги торгово-экономического сотрудничества между Российской Федерацией и Республикой Казахстан [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.rustrade.kz/torg_ek.htm.
5. Прямые инвестиции в Российскую Федерацию из-за рубежа по инструментам и странам-инвесторам в 2010–2014 годах [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://cbr.ru/statistics/print.aspx?file=credit_statistics/dir-inv_in_country.htm&pid=svs&sid=ITM_58761.
6. Прямые иностранные инвестиции в республику Беларусь по странам [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.nbrb.by/statistics/ForeignDirectInvestments/Abroad/countries.xls>.
7. Хронология развития Евразийского экономического союза [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.eaeunion.org/#about-history>.
8. De Souza, L. V. (2011) An Initial Estimation of the Economic Effects of the Creation of the EurAsEC Customs Union on Its Members Economic Premise [Electronic resource]. – Access mode : <http://siteresources.worldbank.org/INTPREMNET/Resources/EP47.pdf>.
9. Galiakberov A., Abdullin A. (2014) Theory and practice of regional integration based on the EurAsEC model (Russian point of view), *Journal of Eurasian Studies*, Volume 5, Issue 2, July 2014. – P. 116–121.

10. Golam, M. (2013). The concept of «Eurasia»: Kazakhstan's Eurasian policy and its implications, *Journal of Eurasian Studies*, Volume 4 (2), 160–170.
11. Haas E. B., Schmitter P. C. (1964) Economics and Differential Patterns of Political Integration: Projections about Unity in Latin America, *International Organization*, Vol. 18, No. 4 (Autumn, 1964), pp. 705-737.
12. Kirkham K. (2016) The formation of the Eurasian Economic Union: How successful is the Russian regional hegemony? *Journal of Eurasian Studies*, Volume 7. – Issue 2. – July 2016. – P. 111–128.
13. Libman A., Vinokurov E. (2012) Post-Soviet integration and the interaction of functional bureaucracies, *Review of International Political Economy*, Volume 19. – Issue 5. – P. 867–894.
14. Obydenkova A. (2011) Comparative regionalism: Eurasian cooperation and European integration. The case for neofunctionalism? *Journal of Eurasian Studies*, Volume 2. – Issue 2. – P. 87–102.
15. Shumylo-Tapiola O. (2012) The Eurasian Customs Union: Friend or Foe of the EU? The Carnegie Papers Carnegie Endowment For International Peace [Electronic resource]. – Access mode : http://carnegieendowment.org/files/customs_union.pdf.
16. World Investment Report 2015: Reforming International Investment Governance [Electronic resource] / The United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD) New York and Geneva, 2015. – Access mode : http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2015_en.pdf.

Аннотация. В статье исследованы уровни региональной экономической интеграции и осуществлен анализ объемов, динамики внешней торговли и прямых иностранных инвестиций стран – членов Евразийского экономического союза. Проведена оценка эффективности ЕАЭС по методике Гааса-Шмиттера, которая позволила установить, что условия функционирования ЕАЭС имеют низкий уровень из-за отсутствия институциональной базы. Проанализировано влияние экономической интеграции стран – членов ЕАЭС на взаимные экспорт и импорт. Определено, что Российская Федерация является основным поставщиком энергетических продуктов и автомобилей на совместном рынке; Республика Беларусь значительно увеличила экспорт пищевой продукции в страны-члены в 2010–2015 гг.; Казахстан не изменил структуру внешней торговли и продолжает экспортировать руды и минералы. Анализ объемов и динамики взаимных прямых иностранных инвестиций свидетельствует о низком уровне экономических интересов между странами-членами, кроме РФ, доля которой в ПИИ в Беларусь в 2015 г. составила 77%.

Ключевые слова: Евразийский экономический союз, Евразийское экономическое сообщество, региональная экономическая интеграция, глобализация, прямые иностранные инвестиции, экспорт, импорт.

Summary. The article is researched the levels of the regional economic integration and it is analyzed of volumes, the dynamics of foreign trade and foreign direct investments of the member countries of the Eurasian Economic Union. It estimates the efficiency of regional integration applying the Haas-Schmitter model which revealed that the conditions of the EAEU functioning are low because of the lack of the institutional foundation. The influence of the economic integration of the EAEU countries on mutual exports and imports is analyzed. It is determined that Russia is the main supplier of energy products and automobiles on the common market. Belarus has significantly increased food exports to member countries in 2010-2015. Kazakhstan has not changed the structure of foreign trade and continues to export ores and minerals. The analysis of the volume and dynamics of mutual foreign direct investments indicates a low level of economic interests between member countries, except Russia – whose share of FDI to Belarus in 2015 amounted to 77%.

Key words: the Eurasian Economic Union, the Eurasian Economic Community, regional economic integration, globalization, foreign direct investment, export, import.